

BRANIMIR RADIKON

agronom

Branimir Radikon, agronom, o hrani v krizi in o tem, kdo nam bo pekel vsakdanji kruh

“Pridelati hrano sploh ni tako lahko, kot se morda zdi na prvi pogled”

Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica je na običajne dni dan, kjer mrgoli od dejavnosti. Pridelovalci prinašajo vzorce, kupujejo v trgovini, svetovalci prihajajo in odhajajo na teren. Epidemija je sliško ustaneve temeljito spremenila, a tišina okrog stavbe je varljiva. Kot pravi direktor Kmetijsko gozdarskega zavoda Branimir Radikon, se trudijo, da ljudem ostajajo na razpolago z nasveti in podatki. Pridelovanje hrane se pač ne sme ustaviti in morda je ravno kriza čas, ko se zavemo, kako zelo pomembno je kmetijstvo.

VESNA HUMAR

• **Večina ukrepov, povezanih s kmetijstvom, se v tako imenovanem prvem paketu ukrepov za boj proti epidemiji koronavirusa namaja na socialni položaj nosilcev dejavnosti. Je tako prav?**

“Psihologi bi gotovo znali razložiti ta prvinski nagon človeka, da speče kruh, da si naredi nekaj, kar povezuje s temeljem preživetja, torej kos kruha. Verjamem, da so kilo moke kupili mnogi, ki doslej kruha niso pekli in so se tega lotili prvič.”

“Poudariti in tudi pozdraviti moramo že to, da kmetijstvo iz tega prvega paketa ukrepov ni izpuščeno. V preteklosti se je že večkrat zgodilo, da je pri sprejemanju sistemskih rešitev za spopadanje s kriznimi razmerami

kmetijstvo ostalo na robu razmisleka odločevalcev. V prvem paketu so najnujnejši ukrepi, torej tisti, ki zadevajo kmečke zavarovance, preprosto povedano, ljudi, ki živijo od kmetijstva. Ukrepi seveda lahko do določene mere blažijo posle-

• **Kako trenutno sploh delate v zavodu, ki s strokovnim znanjem in storitvami skrbi za celo Primorsko? Kako je z vašimi laboratorijemi, s svetovalci, z delom na terenu?**

“Zelo težko je, ker so svetovanje, izdelava vlog za neposredna plačila in druge dejavnosti, pri katerih je potrebno imeti stik med ljudmi, popolnoma zaustavljene. Delamo po prilagojenem programu. Za vseh 110 zaposlenih pišemo in dnevno popravljamo tedenske razporedne. Na oddelku za kmetijsko svetovanje je večina ljudi zaradi zmanjšanega obsega dela na dopustih. Uvedli smo samo dežurstva po izpostavah. To pomeni, da smo za kmete vedno dosegljivi, seveda glede na razmere v okrnjenem obsegu. Na pravem mestu sta varnost in zdravje ljudi, zato izvajamo vse ukrepe, ki

karantene. Veliko težav imamo, podobno kot druga podjetja in ustanove, z nabavo zaščitne opreme za naše zaposlene. Vsak dan si poskušamo preko najrazličnejših kanalov zagotoviti, kar je najujnejše potrebno. Naš namen je maksimalno zaščititi zaposlene, hkrati pa omogočiti, da se njune dejavnosti opravijo. V stavbi smo število ljudi zmanjšali na minimum ob upoštevanju vseh varnostnih ukrepov. Nekako smo se torej prilagodili, najujnejše izvajamo in trudimo se, da kmetje dobijo to, kar v tem času potrebujejo. Je pa res, da vsak nov teden prinese nove izzive."

Drugachen pogled na kos kruha

- Ko se ozirate po terenu, opažate, da so kmetje, pridevalci aktivni? Potečajo vsa potrebnata sezonska opravila ali negativno vzdružjevajo tudi na upad dejavnosti?

"S tem, ko so se ustavile dolocene dejavnosti, ko so zaprili nekatere tovarne, ko se je, konec

"Morda pa nam bo v tej krizi, ki je po vrsti in razsežnosti drugačna od vsega, kar smo doslej doživelji, zazvonilo v glavah in bomo doumeli, kako pomembno je doma pridelati hrano in biti samooskrben."

koncev, ustavilo delo v sosednji Italiji, več ljudi ostaja doma. In marsikdo, ki ima kakšen kos zemlje, se je odločil, da ga bo obdelal. Ko gledam okrog, se mi zdi, da vse miga, da ljudje na ta način preživljajo ta čas. Ker nekako ga je pač treba."

- Kar pomeni, da iz slabih razmer lahko povlečemo tudi nekaj pozitivnega?

"Recimo. Če sploh lahko govorimo o dobrih stvareh v teh težkih časih, ki jih živimo."

- Ko so se zaostriili ukrepi, velikega navala na živilske trgovine sicer pri nas, v nasprotu z nekaterimi drugimi državami, na srečo ni bilo, ampak ena do polic, ki se je izpraznila kar hitro, je bila tista z moko. Kar pomeni, da imamo še vedno nagonski odziv, da v stiski kopičimo osnovna živila. Kaj to pove o našem odnosu do hrane? In kako na ta odnos vplivajo krize, kakršno živimo v tem trenutku in ki nam je pokazala, da nekatera stvari pač niso samoumevne?

"Psihologji bi gotovo znali razložiti ta prvinski nagon človeka, da speče kruh, da si naredi nekaj, kar povezuje s temeljem preživetja, torej kos kruha. Verjamem, da so kilo moke kupili mnogi, ki doslej kruha niso pliki in so se tega lotili prvič. Tudi po družabnih omrežjih te dni lahko beremo številne zgodbne o prvih uspehlih poskusih pri peki kruha. S tem se pokaže, kako pomembna je pridelava hrane. Brez tega se svet ustavi. Kmetijstvo morda posledic epidemije niti ne bo občutilo tako neposredno kot kakšna druga panoga, ki je populoma zaustavljene, denimo avtomobilска industrija. Morda pa nam bo v tej krizi,

ki je po vrsti in razsežnosti drugačna od vsega, kar smo doslej doživelji, zazvonilo v glavah in bomo doumeli, kako pomembno je doma pridelati hrano in biti samooskrben. Morda je tudi to sporočilo za bodočnost, za čas, ko bo kriza mimo: da moramo v Sloveniji, vsaj na nekaterih področjih kmetijstva pridelave, narediti posamezniki napredek. Vemo namreč, da je kar nekaj usmeritev kmetijstva, kjer si zagotavljamo komaj 20- ali 30-odstotno samooskrbo. Načelo samooskrbe je sicer treba pravilno razumeti. Izračuni niso tako preprosti, upoštevati je treba hrano, ki jo pridelamo in potrošimo doma, tisto, ki jo uvozimo in izvozimo, razumeti je treba, kako se hrana giblje na mednarodnih trgih. A v vsakem primeru se spet izkazuje pomembnost sporočila, ki smo ga večkrat slišali na ponovil: Slovenija mora narediti več za to, da bo samooskrbn."

• Pa sploh gremo v to smer?

"Po nekaterih podatkih sta pridelava mleka in mesa že v okvirih samooskrbe, je pa res da smo pri-

teres, da tam prebivalstvo ostaja, da območje ostane obdelano. To je preplet zelo kompleksnih pristopov, ki zahteva veliko pravega razumevanja. Naloga države je tudi, da vzpostavlja dobre pogoje za kmetovanje, denimo gradi namakanje sistem."

Kako slovensko hrano pripeljati do polic

- Je zemljiska politika tudi kaznovanje lastnikov praznih zemljišč? Veliko slišimo o nadomestilu za nepozidana stavba zemljišča, o nadomestilu za neobdelana kmetijska zemljišča pa skoraj nikoli.

"Načeloma da. Po osnovnih zakonitostih ekonomije je kmetijsko zemljišče proizvodjsko sredstvo. Nekaj, kar ima nekdo v lasti zato, da nekaj proizvaja oziroma v tem primeru prideluje. Se je pa drugi strani vedno treba vprašati, zakaj kmetijski zemljišča ostajajo neobdelana. Če država ne ustvarja splošnih pogojev, da se kmetijska pridelava splača, potem njiye ostajajo prazne. Tradicionalno slovensko kmetijstvo, da katerega imamo pogosto čustven odnos, je seveda, vrednota. Ampak zavedati se je treba, da kmetijska pridelava niso trobentice in vijolice. Hrano je treba pridelati učinkovito, imeti proces stroškovno pod kontrolo, torej doseči določeno ceno, dolocene količine, kar omogoča vključitev v distribucijsko mrežo."

- Verjetno ohranjati ustaljeno in predvidljivo kakovost?

"Seveda, doseči veljavne standarde. Dostaviti, denimo, sadje kalibrirano, embalirano, v določenih količinah na določen dan. To so stvari, ki jih naše kmetijstvo velikokrat ne zmorce, relativno malo. Veliko pa je kmetij, ki so manjše, ki deloma živijo od subvencij, deloma od prodaje pridelka

in deloma na račun skromnosti, ki jo predpostavlja tradicionalno podeželsko življenje."

- Se da popraviti učinkovitost, ampak ohraniti malo romantične?

"Tu pa gre za vprašanje, kje je meja. Običajno se vse kmetije, ki dosežejo določeno intenzivnost, kmalu soočijo s tem, da se romantika malo konča. Če pa tako, da za Slovenijo ni modela, ki bi bil edini in prevladajoč. So kmetije, ki pridelajo nekaj mleka, ga predelajo v mlečne izdelke, poskušajo ga sami prodati in si zagotovijo eno plačo. Če si zagotovijo se kakšna sredstva za razvoj, dejavnost ne-kako gre naprej."

- Eden od fenomenov te krize je povečanje pomena in števila skupin, ki preko družabnih omrežij ponujajo lokalno pridelano hrano. V Istri, na Goriskem, smo se obrnili k nakupovanju pri sodetu, v sedanjem vasi. Kaj menite o lokalno pridelani hrani?

"Vsekakor. Že nekaj let govorimo o načelu nič kilometrov, o lokalno pridelani hrani. V tem času je zaživelio kar nekaj poti, ki so take, da lahko direktno, mimo trgovskih verig, nekdo prideluje krompir ali sir ali karkoli drugega. To je zelo pozitivno. Ampak mislim, da je ključna stvar, da v trgovini, v svoji vasi dobti čim več lokalno pridelano zelenjave, sadja in prehranski izdelkov. To je prava smer. Seveda so drugi načini dostave pridelkov potrošnikom vedno dobrodošli, ampak večina ljudi se bo vendarje oskrbovala v trgovini in pomembno je, da so lokalni izdelki na policih. To seveda postavlja zatevno, da imajo kmetje takšno pridelavo, in takih količinah, v takem obsegu, ➤

FOTO: LUKA GALEVARIUS

jih narekuje Nacionalni inštitut za javno zdravje. Tudi svetovalci večino dejavnosti skušajo opraviti preko spleta, digitalnih povezav. Na našo spletne strani se trudimo nalagati čim več vsebin, nasvetov in veliko govorimo po telefonu. Mlečna kontrola je ustavljena, se ne izvaja, delavce smo poslali na čakanje. V laboratoriju izvajamo samo komercialni del analitike mleka, ki je ključna za odkup. V laboratoriju za vino smo posebej opredelili protokol prinosova in prevzemna vzorcev na tak način, da ne prihaja do stika. Drevesnica je odprtta, ker sodi v dejavnost trgovine s kmetijskimi potrebnimi, ki je ob živilskih trgovinah in lekarnah dovoljena. Tudi tam spoštujemo pravila: nosimo zaščitno opremo, strane vstopajo posamično. Pomembno se nam zdi, da ta del dejavnosti ohranimo, ker vemo, da so številni ljudje v teh dneh v naravi, na njivah. Izkorisčajo razmere za to, da si kaj uređijo okrog hiš, zasadijo ali razsirijo vrt. Pomembno se nam zdi, da imajo pri nas možnost nakupiti vse potrebno. Psihološki del prestajanja te karantene je zelo težaven. Če je človek zunaj na zraku, seveda sam, brez stikov z drugimi ljudmi, in dela, se morda lažje spopada s psihološkim bremenom

z pihologi, ki gotovo znali razložiti ta prvinski nagon človeka, da speče kruh, da si naredi nekaj, kar povezuje s temeljem preživetja, torej kos kruha. Verjamem, da so kilo moke kupili mnogi, ki doslej kruha niso pliki in so se tega lotili prvič. Tudi po družabnih omrežjih te dni lahko beremo številne zgodbne o prvih uspehlih poskusih pri peki kruha. S tem se pokaže, kako pomembna je pridelava hrane. Brez tega se svet ustavi. Kmetijstvo morda posledic epidemije niti ne bo občutilo tako neposredno kot kakšna druga panoga, ki je populoma zaustavljene, denimo avtomobilска industrija. Morda pa nam bo v tej krizi,

PROFIL

Od brancina in rebule do sira

Branimir Oziroma Branko Radikon, diplomirani ekonomist in inženir agronom, že vrsto let uspešno vodi Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, strokovno ustavovo, ki pokriva celotno Primorsko. Ter se tako na najboljši in najbolj izrazit način sooča s pestrostjo pokrajine, ki sega od Jadranskega morja preko olik in trd do trentarskih visokogorskih pašnikov.

Radikon, ki je sicer doma v Goriskih brdih, je izrazil v odločen glas v razpravah o pomenu lokalno pridelane hrane in prednostih ter bogastvu primorskega

kmetijstva in pri svojih stališčih enakomerno razdaja pozornost. "Lepo bi bilo in že dolgo si želim," je med drugim dejal v tokratnem, križnem pogovoru, "da bi nekam ob soško cesto postavili 'srce'." Torej nekaj takšnega kot vnoteko, le da bi gurmanci in popotnikom ponujali pestro in kakovostno paletto posoških sirov. Radikon, ki ima duhovno širino in utrjeno znanje ter velja za preudarnega sogovernika in, mimo gred, zelo dobrega pevca, je o poslanstvu zavoda, ki ga vodi, med drugim napisal: "Želimo in usposobljeni moramo biti, da lahko povezujemo: pridelovalca, predelovalca in potrošnika, teorijo in prakso, pa tudi kmetijstvo z drugimi področji človekovega udejstvovanja. V povezovanju in znanju vidimo najboljše rešitve za ohranjanje vitalnega podeželja in njegove socialne stabilnosti ter možnost za ustvarjanje zelenih delovnih mest na Primorskem, na tem prelepem in pestrem delu slovenske zemlje, ki je doživel že lepe, a tudi zelo trde čase, a ohranil ponosnega in delavnega človeka, ki ljubi svoja polja in gozdove, vinograde in oljčnike, svoje gore in morje ..."

da lahko oskrbujejo trgovsko verigo."

• Trajno in vzdržno?

"Tako je. Pa še nekaj je: kaj pomeni lokalno pridelana hrana? In kaj pomeni nič kilometrov? Mlekarina Planika v Kobaridu, denimo, ampak to navajam samo kot primer, takšnih je v Sloveniji na desetine, odkupuje mleko lokalnih pridelovalcev, poleg tega pa tudi od živinorejev iz Bohinja. Tovornjak gre zjutraj iz Kobarida na avtovlak na Most na Soči, v Bohinjski Beli odpelje z vlaka, opravi odkupno progo, spet zapelje na avtovlak, se vrne v Kobarid z mlekom, iz katerega naredijo jogurt ali sir. Drugi tovornjak nato pelje izdelke iz mlekarne v centralna skladischa trgovca v Ljubljano. Od tam tretji tovornjak izdelke pripelje v trgovino, ki je čez cesto od mlekarne. To seveda ni problem tovarne ali trgovca, temveč sistema. Povsem enako je, če na zadovo pogledamo z evropske perspektive. V veliko tovarno mlečnih izdelkov Danone v Italiji vozijo mleko iz Nemčije. Od tam v Nemčijo vozijo jogurte. Ko razmišljamo o skrajšanju poti, je treba razmišljati tudi o kompleksnosti globalnih povezav. In sistemski, ki je pač narejen tako, da tovornjaki morajo voziti, čeprav bi, teoretično, zaposlen v mlekarini lahko tisto škatlo jogurtov preprosto nesel čez cesto."

Kaj bo vinarstvom in turizmom na kmetijah

• Tovornjaki, ki vozijo križem po Evropi, so se nam desetletja zdeli nekaj povsem samoumevnega. V zadnjih tednih je bilo kar nekaj težav tudi s prevozom blaga. Gledali smo dolge kolone na mejnih prehodih, evropske države so potrebovale kar nekaj časa, da so se končno dogovorile o tem, kako bo tekel tovorni promet. Je tudi to izizz za prihodnost, ki ga ta kriza odpira in pouzdarja? Bomo nekoliko drugače razmišljali, ko se, upajmo, da čimprej, vrnemo k prejšnjemu mejnemu režimu?

"Odpreti se mora debata ne le o lokalni pridelavi, ampak tudi o skrajšanju teh tokov. Da hrana potuje na take razdalje, ne more biti vzdržno, in to vemo vsi. Kar se tiče meja: če smo takrat, ko se je Evropa odpirala, rekli, da ni več meja, zdaj vidimo, da bi bilo pravilno reči, da ni več preprek na mejah. Takoj ko pride do kakršne koli težave ali zapletov, vsaka država najprej zaščiti svoje interese, v tem primeru svoje prebivalstvo, in seveda najprej zapre meje. Ampak ne znam si predstavljati, da bi se zdaj, ko smo navajeni, da prostot potujemo po Evropi, to dolgoročno sprememimo in bi bili prisiljeni v kolone in omejitve. Bolj pomembno je, da kot Evropa delujemo enotno in sprejemamo usklajene ukrepe."

• Vlada napoveduje, da bo pravila še en zakon za boj proti epidemiji. Je na področju kmetijstva še kakšen ukrep, ki bi ga bilo treba oblikovati?

"V prvi fazi je bilo prav, da so se usmerili v omilitve socialnih težav, ki so nastale kot posledica popolne

FOTO: LUKA CARLEVARIS

"Tisti, ki se s kmetovanjem še nišo ukvarjali, pridejo hitro do spoznanja, da pridelati hrano sploh ni tako lahko, kot se morda zdi na prvi pogled," pravi Branimir Radikon.

zaustavitve. V drugi fazi pa mora glavnina ukrepov iti v smeri zagotovitve pogojev, da se bo dejavnost na vseh gospodarskih področjih ob koncu krize zopet pogurala. Bistveno je, da po zaključku izrednih razmer čim prej znova zlezemo na zeleno vejo."

• Prej sva razmišljala o tem, da kmetijstvo morda ni ali še ni tako prizadeto kot druge gospodarske panoge. Ali to velja tudi za živilsko pridelovalno industrijo, ki je eden od kupcev kmetijskih pridelkov?

"Vsaj pri tisti živilsko pridelovalni industriji ki proizvaja ozirno predelejajo osnovne prehrambne izdelke, se zdi, da je tako. Ampak že pri vinarstvu bo problem večji, že zaradi zaprtja vseh lokalnih in restavracij. Prodaja vina se je v tem času povsem zaustavila. Nekoliko za šalo: morda bomo ob umiku ukrepov zelo veliko nazdravljali od veselja, da se lahko ponovno družimo, in se bo prodaja uravnotežila. Cisto zares pa: kar je izgubljeno, bo najbrž ostalo izgubljeno in vinarji bodo nosili veliko vreme. Verjetno pa še kakšna kmetijska dejavnost. Vprašanje, kaj bo s sadjarstvom, tudi zaradi možnosti, ter kakšna bo po koncu

poletnim mesecem pa bodo težave večje. Turizmi, ki so bolj usmerjeni v izletništvo, že čutijo posledice, tisti, ki so usmerjeni v počitnice na kmetiji, pa še imajo možnost, da v poletnih mesecih ujamajo pričakovani prihodek. Upajmo, da bodo izredne razmere do takrat minile."

• Se lahko zgodi, da bo prihodek celo večji? Da bomo bolj doma in bodo imeli zato več domaćih gostov?

"Težko je napovedovati. To, kam bomo šli in kakodalec si bomo upali, bo odvisno tudi od finančne krize, s katero bomo soočeni. Ne-navadne situacije v ljudeh vzbudijo strah in zato varčujejo, manj trošijo, se bojijo neznanega in si skušajo ustvariti finančno rezervo. Seveda je upanje, da bo to poletje slovenski turizem deloma zaživel z domaćimi gosti. V Postojnsko jamo in na druge turistične točke vsaj letos ne bodo prihajali Kitajci, Japonci, morda še Italijani ne, ampak morda se bo pokazalo to, kar se že večkrat v zgodbolini: da je domaći gost najbolj hvaležen gost in nanj lahko računaš vedno, v krizi pa še posebej. Vemo, da so gostilne na obmejnem območju tradicionalno živelo od Italijanov. Vemo, da je večkrat v zgodbolini: da je domaći gost najbolj hvaležen gost in nanj lahko računaš vedno, v krizi pa še posebej. Vemo, da so gostilne na obmejnem območju tradicionalno živelo od Italijanov.

Ijudje, ki so se, morda ne prvič, ampak vsaj bolj intenzivno, lotili obdelovanja zemlje in pridelave hrane. Ki so vzelci v roke motiko in grabilo ...

"Gotovo je v teh dneh nastal kakšen žulj."

• Kaj bi jim rekli? Kaj svestovali? O čem je smiselno razmišljati, če si želimo na lastnem koščku zemlje pridelati kaj hrane?

"Gotovo bodo tisti, ki se s kmetovanjem še niso ukvarjali, čeprav verjamem, da se velika večina že

rečemo je, da na svet gledaš bolj realno, brez kakšnih velikih filozofij. Kaj nam zdaj pomaga graditi obrambno varnost z nakupom ne vem koliko oklepnikov in kosov orožja, če pa lahko pride kriza, kakršno živimo zdaj, in nam po-kaze, da je bolj pomembno biti samooskrben s hrano, ker drugo tako ali tako nič ne pomaga. Da je pomembno imeti dobro urejeno javno zdravstvo, opremljeno bolnišnice. Država ni varna, če kupi raketo. Varna je, če uresničuje osnovne potrebe svojih državljanov."

"Tradicionalno slovensko kmetijstvo, do katerega imamo pogo sto čustven odnos, je seveda, vrednota. Ampak zavedati se je treba, da kmetijska pridelava niso rebentice v vijolice. Hrano je treba pridelati učinkovito, imeti proces stroškovno pod kontrolo, torej doseči določeno ceno, določene količine, kar omogoča vključitev v distribucijsko mrežo."

je, prišli do spoznanja, da pridelati hrano sploh ni tako lahko, kot se morda zdi na prvi pogled. Da sploh ni preprosto priti do zelenjave in krompirja ali pridelati sadja. Da je potrebnega nekaj znanja in izkušenj ter veliko dela. Dozorelo bo spoznanje, da pridelava poleg znanja in večnine zahteva tudi žulj in pot. Ter da je višja sila, ki človeka preseneti tudi takrat, ko vse naredi prav, da udarjo pozeba, toča ali bolezen in si znova na začetku."

• Torej sta varnost in tudi kakovost živiljenja lahko zelo relativni? V tistem klasičnem urbanem pogledu se kakovost živiljenja meri z bližino avto-ceste, nakupovalnega središča, gledališča ... Te dni pa je za kakovost živiljenja bistvena katégorija kratka pot do prvega gozda

"Res je. Pomembno je, da začne-mo v tem duhu vzgajati tudi svoje otroke. Otreke moramo naučiti, da bodo znali narediti tisto, kar izha-ja iz provobitnosti človeka in je nujno za preživetje. Da si bodo znali urediti vrt, pridelati solato. Pa ne zato, ker bi s tem varčevali denar, ker se računica tako ali tako ne izide. Pokazalo se je, da so šole s pobudami, kot je Slovenski zaj-trk, in s šolskimi vrtovi na pravi poti."

• Je tako, da vsaka kriza, ko mine, daje priložnost za rast, premislek, izboljšanje?

"Velja, da iz vsake krize pridemo močnejši, verjetno tudi zato, ker stvari bolj realno postavimo na pravo mesto." •

"Ko razmišljamo o skrajšanju poti, je treba razmišljati tudi o kompleksnosti globalnih povezav.

In sistemski, ki je pač narejen tako, da tovornjaki morajo voziti, čeprav bi, teoretično, zaposlen v mlekarini lahko tisto škatlo jogurtov preprosto nesel čez cesto."

krize kupna moč. Ne gre samo za vprašanje, ali bodo na trgu kmetijski izdelki, ki jih bo mogoče prodati, ampak tudi, ali jih bo imel sploh kdaj kupiti?"

• Kako bo kriza vplivala na turizem na kmetijah?

"V tem času je do določenega izpada gotovo prišlo, je pa mogoče res, da še nismo v sezoni, ki je za turistične kmetije najbolj zanimiva. Z vsakim dnem proti maju in

določeni lastniki so ravnali tako, da so za italijanske goste, ki so seveda še trišili več, rezervirali vse svoje mize in domaćini v lokalnu skoraj niso bili zaželeni. Ampak dolgoročno se takšna taktika ne splača."

O žuljih in potu svojega obraza

• Tako kot so Ijudje, ki so v teh dneh prvič pekli kruh, so tudi